

**Inventariserend veldonderzoek -
proefsleuven**

Locatie 'Miets', Albergen gemeente Tubbergen (OV).

december 2019
Versie 1.1 (concept)

In opdracht van:
BJZ.nu

Colofon

v1.0

Laagland Archeologie Rapport 382

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven 'Miets' te Albergen, gemeente Tubbergen (OV)

Auteur: Justus de Gruil, Erwin Brouwer en Hans Oude Rengerink

In opdracht van: BJZ.nu

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

status rapport: versie 1.0 (concept)

Controle: J. de Gruil

Autorisatie: J.A.M. Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

Tel 06 - 49 88 34 03

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl

KvK-Nummer: 75251876

© Laagland Archeologie BV, Almelo, 20 december 2019

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft op 16 december 2019 een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven uitgevoerd aan de Ootmarsumseweg, locatie 'Miets', te Albergen, gemeente Tubbergen (OV). De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van nieuwe woningen. Op het terrein is eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek is door het bevoegd gezag besloten dat er een aanvullend onderzoek dient plaats te vinden in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven.

Tijdens het onderzoek zijn drie putten aangelegd. De top van de natuurlijke ondergrond is, indien aangetroffen, waargenomen op circa 18.80 m +NAP en bestaat uit zeer compacte klei. Vanwege de compacte klei, die slecht waterdoorlatend is, werd het aangelegde vlak vrij snel erg nat, met name in de tweede en derde put.

De aangetroffen sporen bestaan uit vijf kuilen, een stuk funderingsmuurwerk en een greppel/gracht. In één van de kuilen is een fragment faience wandtegels aangetroffen van na 1600. De bakstenen van het funderingsmuurwerk dateren 1800-1860. Op historische kaarten uit deze periode is bebouwing aangegeven in de nabijheid van het aangetroffen muurwerk. Het funderingsmuurwerk heeft waarschijnlijk onderdeel uitgemaakt van deze bebouwing (mogelijk betreft het een kelder). De greppel/gracht die is aangetroffen is circa 2,2-2,5 m breed in het vlak. Oorspronkelijk zal dit spoor nog iets breder zijn geweest. Het verdere verloop van het spoor buiten de putgrens is niet bekend. De diepte is vastgesteld op circa 120 cm, waarvan de bovenste 110 cm bestaat uit groengrijze zandige klei waaruit een dakpanfragmentje is verzameld, daterend 1250-1870. De onderste 10 cm bestaat uit een laag van zwarte, zeer humeuze, matig zandige klei; deze vulling is geïnterpreteerd als grachtbodem. De greppel/gracht heeft mogelijk (waarschijnlijk) toebehoort aan het Sint Antoniusklooster dat rond 1407 is gesticht.

Op basis van de KNA-waarderingscriteria is de vindplaats niet behoudenswaardig. De eventueel resterende sporen van de vindplaats kunnen echter in situ behouden blijven aangezien de sporen op een diepte van circa 1,0 meter liggen en de funderingsdiepte van de nieuwbouw hier boven blijft.

Aan de het bevoegd gezag, de gemeente Tubbergen, wordt geadviseerd op geen verder onderzoek te eisen en het plangebied vrij te geven voor de geplande ontwikkeling.

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening onderzoeksgebied	5
1.3 Administratieve gegevens	7
2 Onderzoeksopdracht	8
2.1 Resultaten voorgaand onderzoek	8
2.2 PvE en onderzoeksvragen	10
3 Archeologische verwachting	12
3.1 Gespecificeerde archeologische verwachting	12
4 Veldonderzoek	14
4.1 Onderzoeksmethodiek	14
4.2 Resultaten: lithologie, lithogenese en bodemontwikkeling	15
4.3 Resultaten: archeologie	17
4.4 Synthese sporen en vondsten	22
5 Onderzoeksvragen en conclusie	24
6 Waardering	28
7 Advies	31
8 Literatuur en bronnen	32
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	34
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	35
BIJLAGE 3 Sporenlijst	36
BIJLAGE 4 Vondstenlijst	37
BIJLAGE 5 Coupe en Profielen	39
BIJLAGE 6 Alle Sporen Kaart	41

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

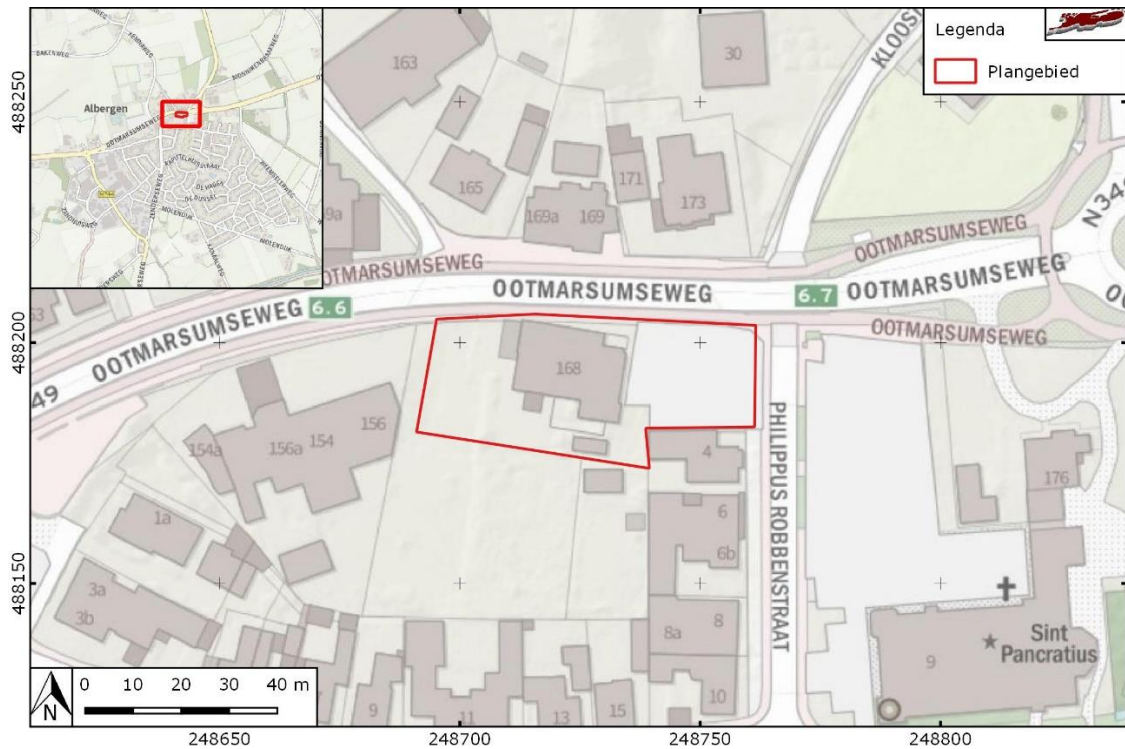
1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormt de geplande bouw van nieuwe woningen aan de Ootmarsumseweg te Albergen, gemeente Tubbergen (OV). Op het terrein is in de zomer van 2019 een verkennend booronderzoek uitgevoerd.¹ Op basis van dit onderzoek is door het bevoegd gezag besloten dat er een aanvullend onderzoek dient plaats te vinden in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven. Het doel van dit onderzoek is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting, en om eventueel aanwezige vindplaatsen te traceren. Aanvullende wensen van de opdrachtgever zijn niet kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft het terrein aan de Ootmarsumseweg 168 in Albergen, gemeente Tubbergen (OV). Het betreft het voormalige café 'Miets'. Het terrein is momenteel nog deels bebouwd en deels parkeerterrein. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 1770 m², zie Afbeelding 1.

¹ Brouwer, 2019.

Afbeelding 1. Contour van het plangebied (dikke rode lijn).

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Tubbergen
Plaats	Albergen
Toponiem	Ootmarsumseweg 168 / Locatie 'Miets'
Laagland Archeologie projectnummer	ALMI191
Datum conceptrapportage	20-12-2019
Datum definitief rapport	
XY-coördinaten	248695/488205
	248760/488205
	248690/488180
	248760/488180
Oppervlakte plangebied	1770 m².
Datering	Nieuwe tijd B/C
Complexiteit	Klooster en niet opgehoogde huisplaats
Onderzoeksmeldingsnr	4757385100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven
Opdrachtgever	BJZ.nu
	contactpersoon: C. Bouwhuis
Bevoegde overheid	Gemeente Tubbergen
Goedkeuring bevoegde overheid	
Adviseur namens bevoegde overheid	A. Vissinga
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse Archeologie Archief Laagland archeologie BV Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel
Uitvoerder	Laagland Archeologie BV Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 - 49 88 34 03
Projectleider	Hans Oude Rengerink hans.ouderengerink@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Objectgegevens.

HOOFDSTUK 2 ONDERZOEKSOPDRACHT

2.1 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK²

Voor het plangebied is in 2019 reeds een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd. Hieronder worden beknopt de resultaten van dit onderzoek beschreven.

Bodem en geomorfologie

Albergen ligt op een stuwwal. Deze is voor een groot deel opgebouwd uit gestuwde tertiaire kleien die op veel plaatsen dagzomen of worden afgedekt door een dunne dekzandlaag. De stuwwallen zijn gevormd in de voorlaatste ijstijd (Saalien, 238.000 – 126.000 voor heden). Het voortkruisende landijs heeft in dit deel van Nederland diverse grote en kleine stuwwallen gevormd. Het gestuwde materiaal bestaat hoofdzakelijk uit oudere fluviatiele afzettingen (leem, klei, zand en grind).

De geomorfologische beschrijving van het plangebied is gebaseerd op de gemeentelijke archeologische verwachtings- en advieskaart. De verwachtingszones zijn gebaseerd op een gedetailleerde geomorfologische kaart, al dan niet gecombineerd met het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Het plangebied ligt hier op een stuwwalhelling met vochtige zandige of kleiige bodems. De relatief hoge vochtigheid van zandige bodems wordt veroorzaakt door de onderliggende afzettingen: dit zijn compacte, slecht waterdoorlatende lagen waarop oppervlaktewater stagneert.

Bodemkundig ligt het gebied in een ongekarteerd gebied (bebouwde kom). In de omgeving komen hoge zwarte enkeerdgronden, gooreerdgronden en beekeerdgronden voor. Uit de bodemkaart blijkt tevens dat in het noordwesten en oosten sprake is van keileem binnen 120 cm –mv. Op basis van extrapolatie van omliggende gekarteerde eenheden ligt het plangebied vermoedelijk in een zone met gooreerdgronden. Dit bodemtype kenmerkt zich door een humeuze bovengrond van 20 tot maximaal 50 cm dik. Daaronder ligt zand met weinig roestvlekken. Wanneer sprake is van bodemvorming, dan is deze slecht ontwikkeld. Gooreerdgronden en beekeerdgronden ontstaan meestal in nattere, relatief laaggelegen gebieden. Hier is geen sprake van een lage ligging: de eerdgronden zijn ontstaan door de slechte waterdoorlatendheid van de onderliggende lagen.

² Brouwer 2019.

Archeologie

Het plangebied grenst in het oosten aan een AMK-terrein van hoge archeologische waarde (AMK-terrein 13384). AMK-terreinen (= Archeologische Monumentenkaart) zijn terreinen waarvan bekend is dat zich archeologische resten in de grond bevinden. Het archeologisch belang daarvan is bovendien gewaardeerd. Zo zijn er AMK-terreinen van archeologisch belang, hoog, zeer hoog archeologisch belang en wettelijk beschermde AMK-terreinen van zeer hoog archeologisch belang).

Het betreffende AMK-terrein bevat resten van het St. Antoniusklooster (late middeleeuwen – nieuwe tijd). In maart 1970 was nog een gedeelte van de gracht zichtbaar. In 1979, 1985 en 1993 zijn de kloosterrestanten onderzocht.³ Daarbij werd een deel van de fundering, mogelijk een noordmuur van de kloosterkerk aangetroffen. Deze werd gebouwd tussen 1459 en 1471. In 1993 zijn verkavelingsloten, bouw materiaal en diverse vondsten aangetroffen. Verder is op basis van diverse kleinere onderzoeken (onder meer de vernieuwing van het wegdek en de aanleg van riolering) duidelijk geworden dat grote delen van het klooster nog in de ondergrond aanwezig zijn. De betreffende onderzoeken zijn niet in Archis3 gepubliceerd.

In 2015 zijn tijdens werkzaamheden op de Ootmarsumseweg (ongeveer 40 m ten noordoosten van het plangebied) bij wegwerkzaamheden de restanten van een waterput aangetroffen. Deze vondst is niet geregistreerd in Archis3 en is voor zover bekend ook niet door professionele archeologen onderzocht. Volgens historicus T. Hesselink-Van der Riet behoorde de put tot een brouwerij die vlakbij het klooster stond. De put is te zien op een oude tekening uit 1729 van Andries Schoemaker.

In de omgeving van het plangebied hebben, afgezien van de hierboven aangehaalde onderzoeken op het voormalige kloosterterrein geen anderen (in Archis3 of het E-depot) gepubliceerde archeologische onderzoeken plaatsgevonden.

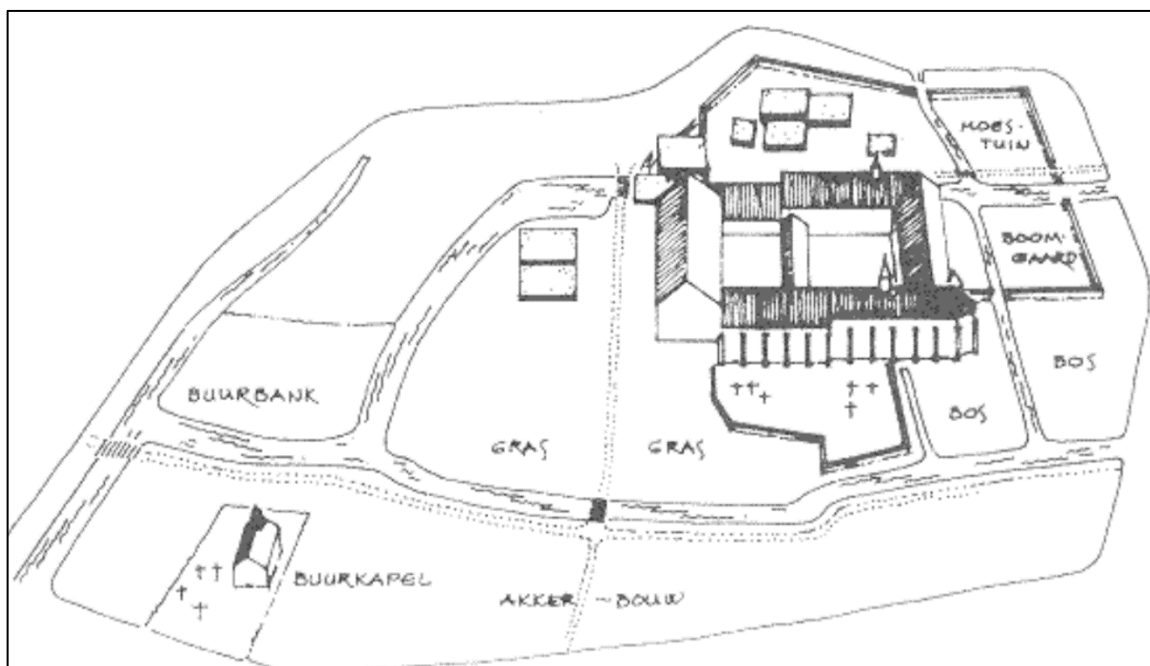
Historische ontwikkeling

Albergen wordt in historische bronnen voor het eerst genoemd in 933. Rond 1407 werd het Sint-Antoniusklooster gesticht. Tot de faciliteiten die in de loop van de jaren gebouwd werden behoorden een klerkenhuis, een weverij, keuken, refectarium, kloostercellen, gasten- en ziekenverblijf, een kloosterboerderij, brouwerij en een bakkerij. In 1413 werd een kapel gebouwd en een kerkhof aangelegd.

Het klooster heeft veel te lijden gehad tijdens de 80-jarige oorlog (1568 – 1648). Zowel de Staatsen als de Spaansgezinde troepen hebben het klooster geplunderd. In 1582 werden de kloostergoederen door de Staten van Overijssel verbeurd verklaard en de broeders vluchtten naar Oldenzaal. In 1725 brak brand uit in de toen nog bestaande restanten van het klooster en daarna werd het afgebroken.

Onderstaande afbeelding toont een gereconstrueerde tekening van het Antoniusklooster van Albergen. De schaal, oriëntatie en exacte geografische ligging is niet bekend, waardoor het niet exact te bepalen is waar zich het plangebied bevindt op deze afbeelding.

³ Hesselink-van der Riet, 2001.

Afbeelding 2. Reconstructie van het Antoniusklooster te Albergen.⁴

2.2 PvE EN ONDERZOEKSVRAGEN

Onderzoeksdoel

Het Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven is uitgevoerd op basis van een door het bevoegd gezag goedgekeurd PvE.⁵ Het Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven heeft tot doel het gespecificeerde verwachtingsmodel, op basis van het bureauonderzoek, te toetsen. Eventuele aanwezige vindplaatsen worden getraceerd. Sporen en vondsten van vindplaatsen worden in het veld gedocumenteerd en nadien uitgewerkt en gerapporteerd.

De onderzoeksvragen, zie onderstaand, zijn niet onderscheiden naar vindplaatstypes en complexen voor verschillende deelperioden. De vragen zijn categorisch van aard en dienen vooral tot een goede onderbouwing van de waardering van een eventueel aanwezige vindplaats.

Lithogenese en bodemvorming

1. Hoe is de opbouw van het profiel (lithologische laagopenvolging en bodemhorizonten)?
2. Wat was (waarschijnlijk) het niveau van het maaiveld in de onderscheiden archeologische perioden?
3. Wat is de grondwaterstand en de grondwatertrap ter plaatse?

⁴ Bron: <http://members.home.nl/m.tettero/Geuzen/Albergen.htm>.

⁵ Oude Rengerink 2019.

4. Welke lagen/bodemhorizonten bevatten organische resten (plantenresten, dierresten)?
5. Zijn er, gelet op de lokale lithologie, bodems en hydrologie, onverbrande dierlijke en plantaardige resten te verwachten?
6. In welke mate is de bodem in het plangebied verstoord?

Sporen, structuren, vondsten en paleo-ecologische resten

Sporen en structuren

7. Is er sprake van loopvlakken, ophogingslagen of cultuurlagen?
8. Welke sporen zijn te onderscheiden en wat is de vorm, diepte, lengte, breedte, textuur, kleur, vulling?
9. Hoe is de horizontale en verticale spreiding van sporen en wat is hun samenhang?
10. Wat is de relatieve en/of absolute datering van de sporen en spoorniveaus en waarop is de datering gebaseerd?

Vondsten en paleo-ecologische resten

11. Welke mobiele vondsten zijn gedaan?
 - a. Om welke materialen, soorten, typen, functies, aantallen gaat het en uit welke context komen de vondsten?
 - b. Wat is de datering van de vondsten?
12. In welke mate bevinden vondsten zich in primaire positie/gesloten context en in welke mate gaat het om vondsten zonder context?
13. Welke conclusies zijn te trekken uit de fragmentatiegraad en de mate van conservering of verwerking van vondsten?
14. Wat is de vondstdichtheid (aantal scherven per m²) per vlak, per werkput en in het geheel?
15. Wat is:
 - a. De aard en conservering van paleo-ecologische resten?
 - b. In welke mate en in welke context worden ze aangetroffen?
16. Welke nadere uitspraken –op basis van de grondsporen en het vondstmateriaal –zijn te doen over:
 - a. De aard van de activiteiten, de materiële cultuur, de economie en functie van de vindplaats(en)?
 - b. De gebruiksduur van de vindplaats(en)?
17. Kan aan de hand van het aangetroffen zoologisch en botanisch materiaal in potentie: een (voedsel-)economie van de vindplaats worden gereconstrueerd?

Waardering

18. Welke waarde is er samenvattend te geven aan het onderzoeksgebied en de daarin te onderscheiden delen (binnen verticale en/of horizontale grenzen; complextypen, periode, sites)? Beschrijf en beredeneer de verschillen in waarde. Maak daartoe gebruik van VSO6 (KNA-protocol 4003) en bijlage IV –waarderen van vindplaatsen.
Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van deze vindplaats aanwezig zijn en wat is de verwachting over de fysieke en inhoudelijke kwaliteit daarvan?

HOOFDSTUK 3 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

3.1 GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Uit het vooronderzoek kan de onderstaande gespecificeerde archeologische verwachting worden opgesteld:

Datering

Gezien de historische ontwikkeling is de kans op het aantreffen van vindplaatsen uit de periode van de late middeleeuwen en de nieuwe tijd groot. De kans op archeologische sporen en resten uit eerdere perioden wordt laag geacht. Dit is mede het gevolg van de bodemingrepen en -bewerkingen die binnen het plangebied in historische tijden zijn opgetreden.

Complexiteit

Eventuele resten van het historische erf dat binnen het plangebied heeft gelegen behoren tot een *Nietopgehoogde nederzetting zonder stedelijk karakter*. Mogelijk (gracht)sporen behorend tot het voormalige kloosterterrein kunnen gerekend worden het complextype *Klooster*.

Omvang

Eventuele huisplaatsen uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd hebben een omvang van 500 – 2000 m² (huisplaats). Mochten eventuele sporen worden aangetroffen die aan het kloostercomplex zijn te relateren dan maken deze deel uit van een veel grotere vindplaats die het gehele gebied van het voormalige klooster omvatten. De kans is groot dat de huisplaats van de historische boerderij een vindplaats vormt die zich buiten het plangebied uitstrekt.

Diepteligging

Deze resten liggen onder het vermoedelijk verstoorde pakket (circa 50-80 cm -mv) en kunnen tot grote diepte in de ondergrond reiken. Die ondergrond bestaat mogelijk (deels) uit een dunne dekzandlaag of uit gestuwde afzettingen.

Gaafheid en conservering

De gaafheid van eventuele vindplaatsen kan variëren als gevolg van de wisselende diepten van de bodemverstoringen. Op basis van het booronderzoek is niet duidelijk geworden in hoeverre de aanwezige geroerde lagen ook het gevolg zijn van vrij jonge bodembewerkingen of dat het om oudere ophogingen of opvullingen gaat.

Meestal is alleen in oude, opgevulde laagten en in diepe sporen zoals waterputten vanwege de natte condities sprake van redelijke conservatieomstandigheden. Mogelijk zijn in het onderzoeksgebied nog waterputten of –kuilen aanwezig, al dan niet met houten putconstructies (kistwerk, vlechtwerk of holle boomstammen).

Locatie

Een vindplaats kan zich binnen het gehele plangebied bevinden of zich daar buiten nog uitstrekken.

Uiterlijke kenmerken

Aanwezige sporen kunnen bestaan uit grondsporen van een eventuele omgrachting van het kloosterterrein maar ook bestaan uit de sporen van het voormalige historische erf. Daarbij kan het gaan om grachten, paalsporen, afvalkuilen, waterputten, beerputten en dergelijke die zowel uit de late middeleeuwen als uit de nieuwe tijd kunnen dateren.

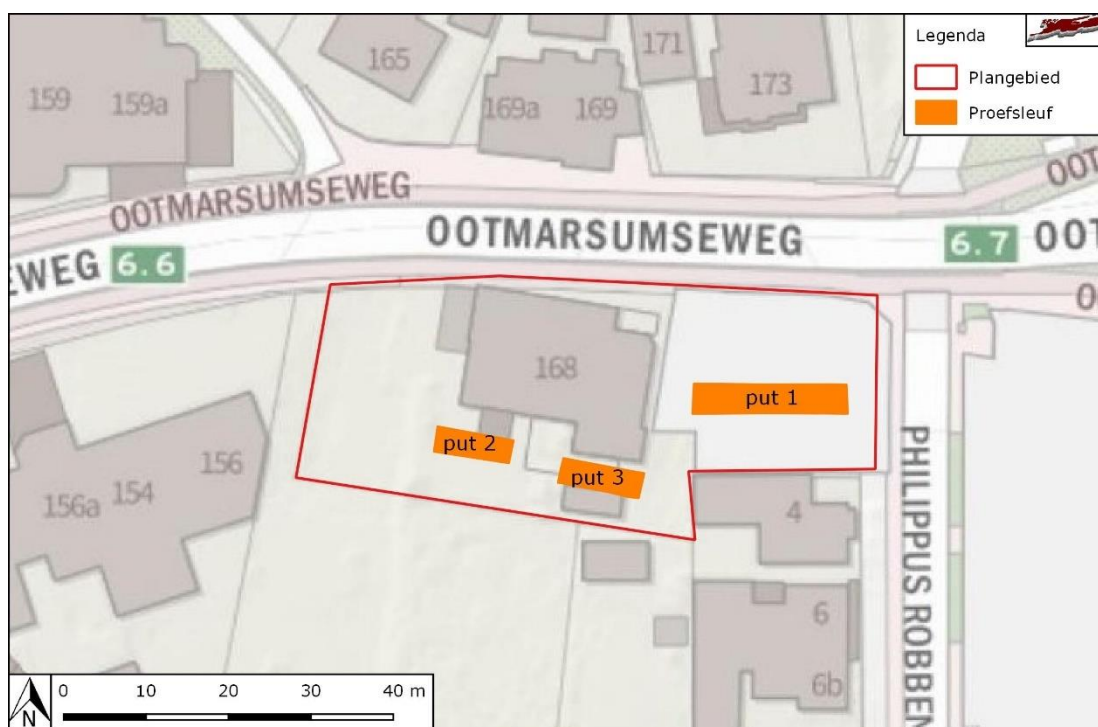
Mogelijke verstoringen

Niet bekend.

HOOFDSTUK 4 VELDONDERZOEK

4.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

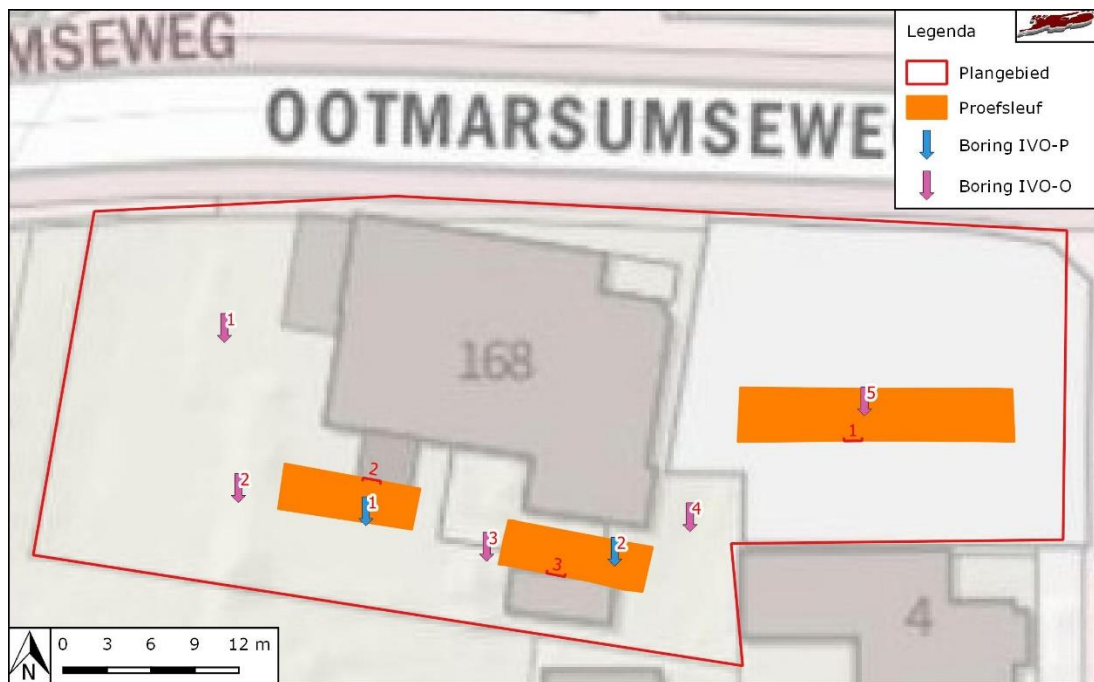
Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd conform het PvE op maandag 16 december 2019. Een kleine afwijking op het PvE is het aantal proefsleuven; er zouden twee proefsleuven van circa 20 bij 4 m worden aangelegd. Dit bleek ter plaatse echter niet mogelijk, o.a. vanwege een forse bouwkeet op het terrein, achter de aanwezige bebouwing. De proefsleuf gepland nabij de bouwkeet is dan ook verdeeld in twee kleinere proefsleuven van circa 10 bij 3 m en 9,5 bij 3 m (put 2 en 3). De proefsleuf op de parkeerplaats, put 1, is wel volgens plan aangelegd (zie Afbeelding 3).

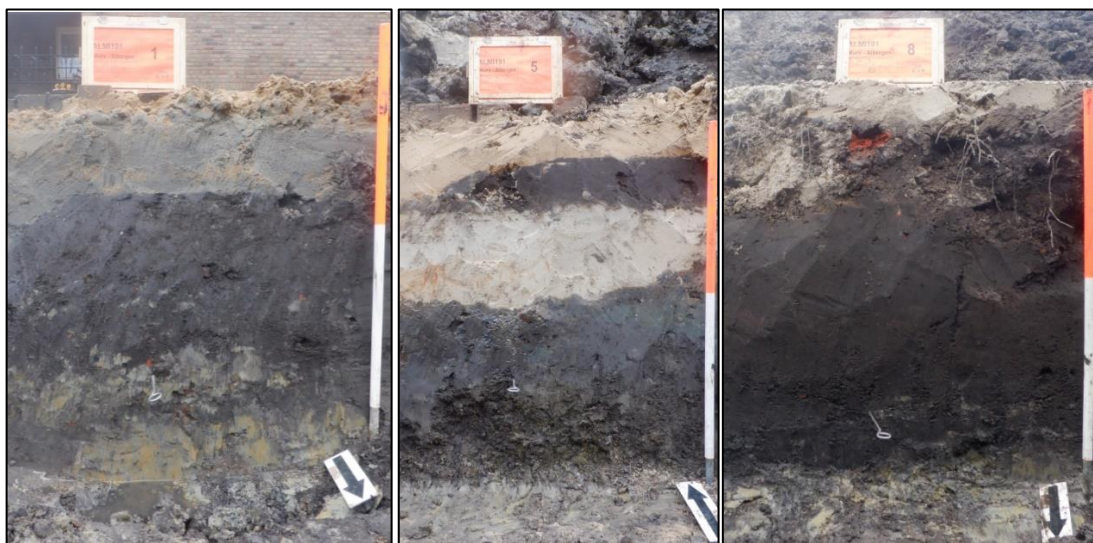
Afbeelding 3. De putten zoals deze zijn aangelegd zijn tijdens het veldonderzoek.

4.2 RESULTATEN: LITHOLOGIE, LITHOGENESE EN BODEMONTWIKKELING

Van alle drie de proefsleuven zijn profielkolommen gedocumenteerd (kolom 1 t/m 3, Afbeelding 4, Afbeelding 5 en Afbeelding 6). Aan de hand van de profielen zal de bodemkundige situatie worden beschreven.

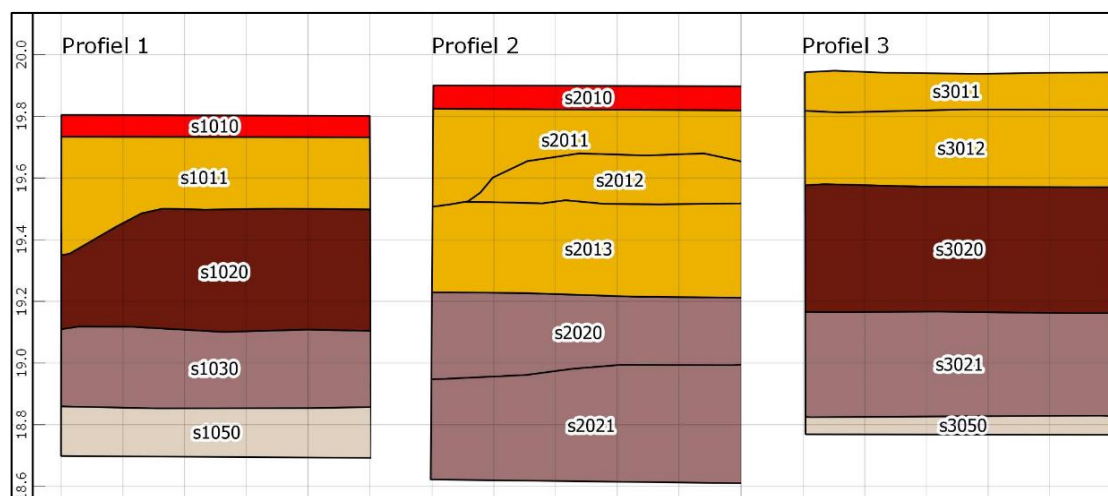

Afbeelding 4. Overzicht van de profielen en boring, inclusief de boringen van het voorgaande IVO-O.

Afbeelding 5. Foto's van de gedocumenteerde profielen, van links naar rechts: 1, 2 en 3.

Lithologie, lithogenese en bodem

Afbeelding 6. Gedigitaliseerde profieltekeningen. Inzet links: NAP-hoogte. De tekeningen zijn in het groot en met legenda opgenomen in de bijlage. Rood: bestrating, geel: recente ophoging, bruin: ophoging, grijs: menglaag, beige: C-Horizont.

Profiel 1:

Onder de bestrating is een recente ophogingslaag aanwezig, geel straatzand, van circa 24 cm dik (s1011). Hieronder bevindt zich een donkerbruingrijs sterk zandig kleipakket met wat puin, kleibrokken en houtskoolspikkels, deze laag is zwak humeus en circa 40 cm dik en geïnterpreteerd als ophogingslaag (s1020). Hieronder is een circa 24 cm dikke zwak zandige kleilaag aanwezig, grijsgeel van kleur met een sterk gevlekt voorkomen. Insluitsels zijn houtskoolspikkels en enkele puinresten, deze laag is geïnterpreteerd als menglaag (s1030). Tot slot is, op een hoogte van circa 18.86 m +NAP, de natuurlijke ondergrond aangetroffen (C-Horizont). De C-Horizont bestaat uit zwak zandige (stugge) klei, grijsgeelig (gevekt) van kleur en is zwak ijzerhoudend.

Profiel 2:

Onder de bestrating is er sprake van een drietal recente ophogingslagen (s2011-s2013). In het vooronderzoek is schoon/homogeen lichtgrijs/geel zand aangetroffen, lijkend op dekzand⁶. Dit zand betreft s2013 en is weliswaar vrij schoon en homogeen, maar bij nadere interpretatie betreft het toch een recent ophogingspakket. Onder dit gele zand is een laag sterk zandige klei aangetroffen (s2020), en hieronder tot slot een laag zwak zandige klei (s2021). Beide lagen zijn geïnterpreteerd als een menglaag/verrommelde laag. Met name in het vlak was goed zichtbaar dat het om een zeer gemengd pakket ging, van schone natuurlijke klei was geen sprake.

Profiel 3:

Onder de bestrating is een tweetal ophogingslagen aanwezig (s3011 en s3013), bestaande uit matig fijn zand, homogeen geel en hieronder bruin, geel gevlekt van kleur. Onder deze recente ophogingen is een circa 40 cm dikke laag aanwezig bestaande uit

⁶ Brouwer 2019, 22 en 23.

matig fijn zwak siltig zand, licht kleilig, donkerbruingrijs van kleur met insluitsels houtskoolspikkels en enkele puinresten. Deze laag (s3020) is licht humeus en geïnterpreteerd als ophogingslaag. Onder dit pakket is een circa 35 cm dikke laag aanwezig bestaande uit sterk zandige klei, donkergrijs van kleur met vlekken/brokken klei van de onderliggende laag; het geheel is geïnterpreteerd als menglaag (s3021). De onderliggende laag betreft de C-Horizont, aangetroffen op circa 18.82 m +NAP, de kleur en textuur is vergelijkbaar zoals aangetroffen in profiel 1.

In alle drie putten waren de bovenliggende zandige ophogingslagen zeer nat en sijpelde water in de putten. De waterverzadiging van de ophogingslagen is het gevolg van de onderliggende zware kleilagen waarin hemelwater vanuit de zandlagen niet kan doorzakken. Hoewel er in de loop van het veldwerk water kwam te staan in de putten was dit geen grondwater maar ingesijpeld water. Het bepalen van de grondwaterstand was niet mogelijk.

Interpretatie en lithogenese

De lithologische en lithogenetische laagopbouw tussen het maaiveld en het opgravingsvlak komt nagenoeg overeen met de in paragraaf 2.1 beschreven laagopbouw. Afwijkend is een zandlaag die in eerste instantie is geïnterpreteerd als dekzand, maar bij nader inzien een recente ophogingslaag betreft.

In grote lijnen is er sprake van bestrating met hieronder één tot enkele recente ophogingslagen, circa 20-60 cm dik. Hieronder is, indien niet vergraven, sprake van een ophogingspakket van circa 40 cm dik. Onder dit, mits aangetroffen, ophogingspakket is er sprake van een gemengd pakket, hoofdzakelijk bestaande uit sterk zandige klei waarin zich ook brokken zwak zandige klei van onderliggende C-Horizont bevinden. Deze menglaag is circa 24 tot >60 cm dik. De C-Horizont bestaat uit zwak zandige stugge klei en is alleen in profiel 1 en 3 aangetroffen. De laag is slecht waterdoorlatend en is aangetroffen op circa 18.82/18.86 m +NAP.

Het terrein binnen het onderzoeksgebied is in ieder geval in de 20^e eeuw opgehoogd. Op welk niveau het oorspronkelijke maaiveld heeft gelegen is niet goed vast te stellen. In het aanwezige sterk humeuze pakket daaronder konden geen oude loopniveaus worden waargenomen. Waarschijnlijk is er na de afbraak van het kloostercomplex het terrein rondom geëgaliseerd waarbij ook de grachten zijn gedempt.

4.3 RESULTATEN: ARCHEOLOGIE

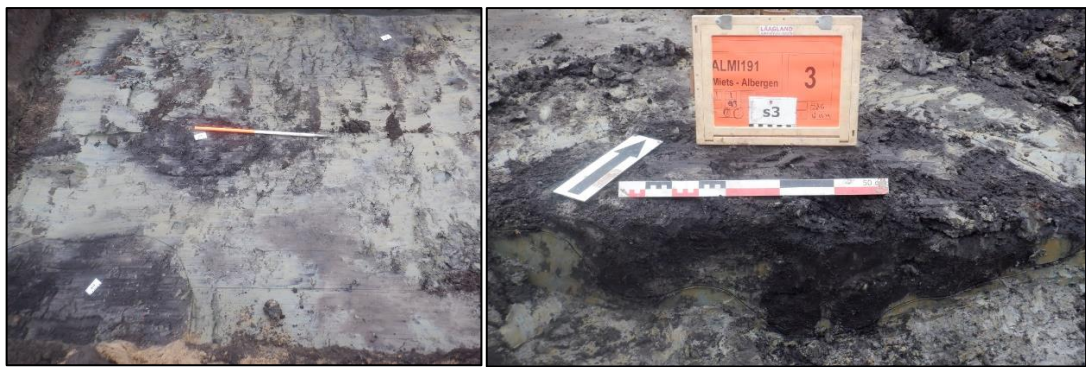
Sporen en structuren (zie bijlage 5)

Het leesbare sporenveld is aangelegd in de top van de natuurlijke klei (in put 2 niet aangetroffen), op een hoogte van circa 18.65-18.95 m +NAP. De natuurlijke klei liet slecht water door, wat ook bleek uit het natte vlak en de inzakkende putranden. De stugge klei liet zich nagenoeg niet handmatig bijschaven.

Desondanks zijn er zeven archeologische sporen aangetroffen. Het betreft een vijftal kuilen, een stuk muurwerk en een greppel/gracht. Enkele duidelijk recente sporen hebben geen uniek spoornummer gekregen. De sporen zullen per spoortype behandeld worden.

Kuilen

Een viertal kuilen is aangetroffen in put 1, een vijfde kuil is aangetroffen in put 2. Het betreft sporen met een vulling bestaande uit sterk zandige klei, bruingrijs of donkerbruingrijs van kleur, waarbij de lichtere sporen zwak humeus waren, en de donkere sporen wat sterker humeus. Van de kuilen is er één gecoupeerd; s3 was onregelmatig in de coupe en tot 30 cm diep. Tijdens het couperen is een fragmentje van een faience wandtegel verzameld van na 1600.

Afbeelding 7. Detail van de oosthoek van put 1 met s2, s3 en s4. Rechts de coupe door s3.

Muurwerk

In put 2 is aan de westkant een stuk intact muurwerk aangetroffen. De hoek van een bouwwerk is aangetroffen waarvan het muurwerk verder in noordelijke en westelijke richting liep. Vanwege het grond-/hemelwater kon de diepte niet worden vastgesteld, maar het muurwerk was minimaal 65 cm hoog (Afbeelding 8). Het was opgebouwd uit handgevormde bakstenen van 22,5-23 x 11 x 5 cm, die zonder mortel in vuil zand/klei waren gelegd. Het muurwerk ligt ter plaatse van de voormalige boerderij die is afgebroken vanwege de bouw van het huidige nog bestaande gebouw. Waarschijnlijk is dit muurwerk een deel van een kelder.

Afbeelding 8. Enkele foto's van het aangetroffen muurwerk (s6) in werkput 2.

Greppel/gracht

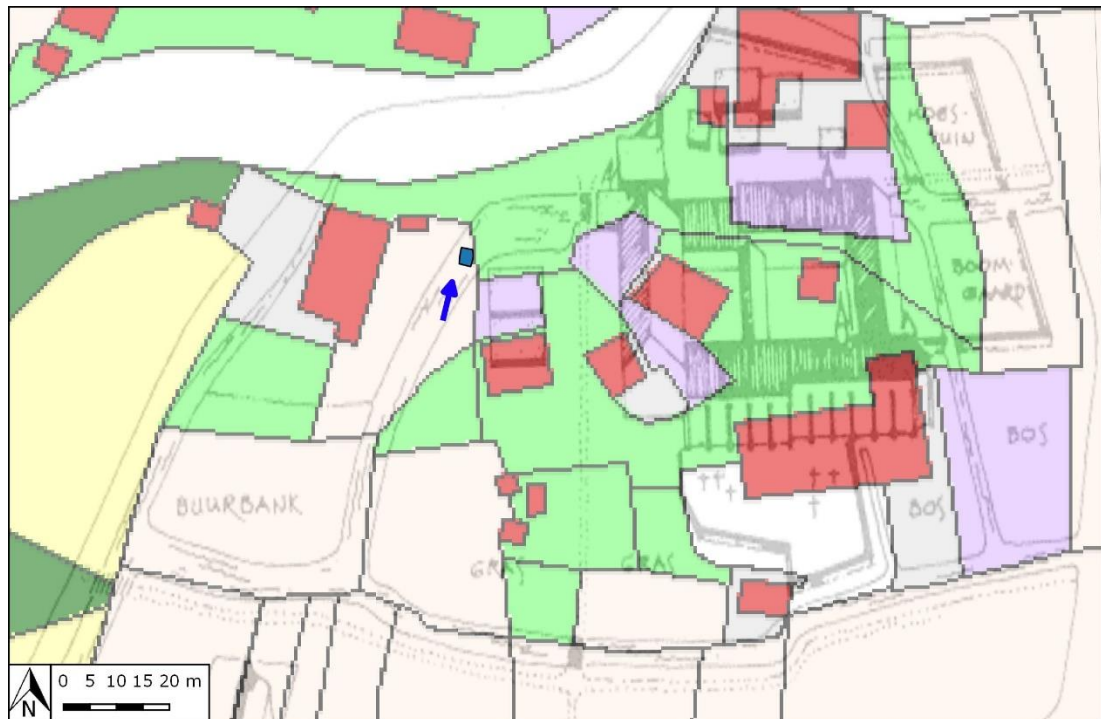
In put 2 is een circa 2.20-2.50 m brede greppel/gracht aangetroffen, nagenoeg exact noord-zuid georiënteerd. In het vlak is een groengrijze sterk zandige kleiige vulling aanwezig (Afbeelding 9) waaruit een dakpanfragmentje is verzameld, dat zowel uit de Late Middeleeuwen als uit de Nieuwe tijd kan stammen. Gezien het opkomende water was een machinale coupe niet mogelijk. Met een boring is opbouw en diepte van het spoor nader in beeld gebracht. De diepte van de groengrijze vulling is vastgesteld op circa 110 cm -vlak. Hieronder was een circa 10 cm dikke laag aanwezig bestaande uit zwarte, zeer humeuze, matig zandige klei; deze vulling betreft hoogstwaarschijnlijk de grachtbodem. De boring is vervolgens nog 20 cm dieper doorgezets, waarbij enkel lichtblauwgrijze zwak zandige klei is aangeboord, geïnterpreteerd als C-Horizont.

Afbeelding 9. De groengrijze vulling van de greppel/gracht (s7) in het vlak.

Interpretatie sporen en structuren

Het meest interessant is de aangetroffen greppel/gracht. De reconstructietekening van het Antoniusklooster wordt nogmaals gebruikt voor de interpretatie van het spoor. Als deze tekening wordt gegeorefereerd op de kadastrale minuut uit circa 1832, waarbij wordt aangenomen dat de reconstructietekening nagenoeg noord is georiënteerd, en dat de noordelijke hoek overeenkomt met de noordelijke hoek op de kadastrale minuut, dan kan de aangetroffen greppel/gracht overeenkomen met een gracht op de tekening, zie Afbeelding 10.

Afbeelding 10. De reconstructietekening van het klooster geplot op de kadastrale minuut uit circa 1832 (zeer bij benadering). De gracht is aangegeven met een blauwe pijl. De tekening is wat uitgerekt om het perspectief te verminderen.

Op de tekening zijn twee grachten ingetekend met eenzelfde oriëntatie als de aangetroffen greppel/gracht, waarvan het aangetroffen spoor waarschijnlijk overeenkomt met de oostelijke gracht. Het perspectief van de tekening, en het ontbreken van een schaal, maken het verder niet mogelijk om de tekening nauwkeuriger te plaatsen. Tevens is onzeker in welke mate van nauwkeurigheid de grachten op de reconstructietekening zelf zijn aangegeven.

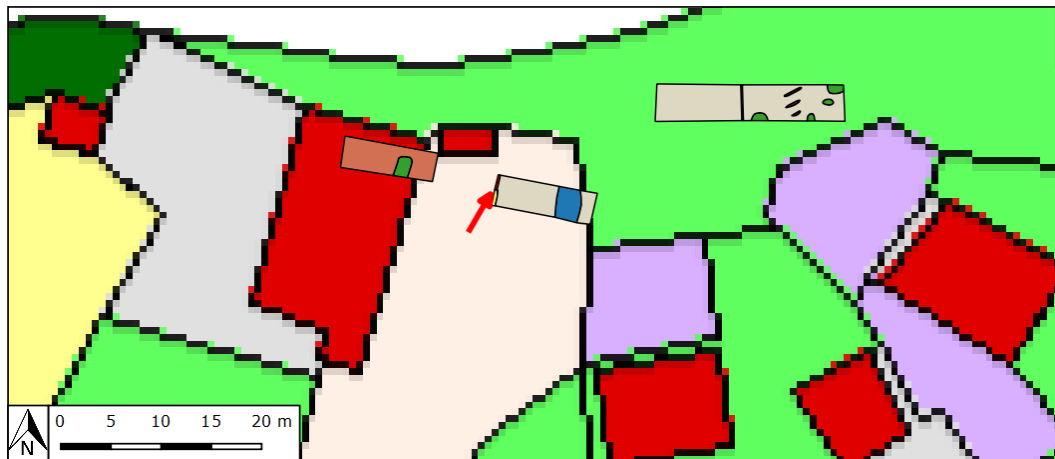
Het gebouw links van de blauwe pijl betreft Erve Kemenade en wordt in 1475 in historische bronnen genoemd als 'voor de poort van het klooster'.⁷ Dit erve, waarbij 'kemenade' een huis met schoorsteen of vuurplaats betekend, is overgenomen door het klooster in 1476.⁸ Wanneer de bebouwing op het voormalige erve Kemenade is gesloopt

⁷ Brouwer 2019, 16.

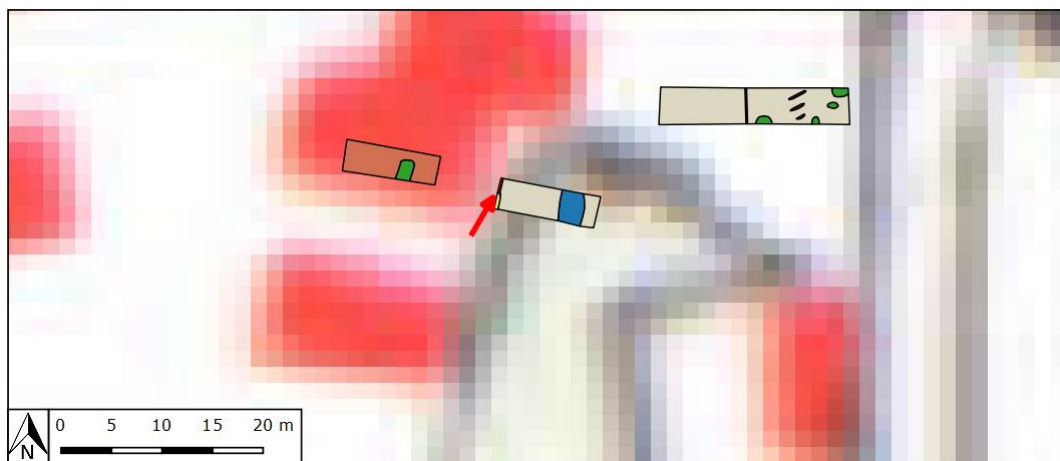
⁸ Gevers et al. 2007, 81-83.

is niet helemaal duidelijk, maar op bijvoorbeeld de topografische kaart van 1900 is het perceel onbebouwd; op de kaart van 1904 wordt weer nieuwe bebouwing aangegeven.⁹

Het aangetroffen muurwerk sluit niet aan op bebouwing zoals aangegeven op de kadastrale minuut uit circa 1832 (Afbeelding 11). Het muurwerk is waarschijnlijk onderdeel geweest van een kelder. Op kaarten van 1955 tot 1984 is op de locatie van het muurwerk wel bebouwing aangegeven, wellicht heeft de kelder aan dit gebouw toebehoort (Afbeelding 12).

Afbeelding 11. De sporen geplot op de kadastrale minuut uit circa 1832. De aangetroffen muurresten zijn weergegeven bij de rode pijl. De muur strekte zich verder in noordelijke en westelijke richting.

Afbeelding 12. De sporen geplot op de topografische kaart uit 1984. De aangetroffen muur (rode pijl) komt overeen met de destijds aanwezige bebouwing.

⁹ Brouwer 2019, 16-17.

Vondsten (T. Spitzers)

In totaal zijn zeven vondstnummers uitgedeeld en zijn er 33 vondsten verzameld uit de categorieën aardewerk, bouwkeraamiek, glas en natuursteen (*Tabel 2*).

Materiaal	Materiaal specifiek	Aantal
KER	KAW	25
KER	KBW	5
GLS	-	2
SXX	-	1
Totaal		33

Tabel 2. Overzicht van de aangetroffen vondstaantallen.

Uit laag 1020 is vaatwerk aardewerk en glas geborgen. Het materiaal dateert voornamelijk uit de late 19e en vroege 20e eeuw, maar omvat ook stukken die uit de eerste helft van de 19e eeuw of de 18e eeuw kunnen stammen. In industrieel wit aardewerk uit onder meer Maastricht zijn fragmenten van drinkservies gevonden (koppen en schotels) en etensborden. Één fragment Europees porselein is eveneens van een drinkkop. In geglaazuurd steengoed zijn halsfragmenten van twee kannen gevonden en de bodem van een kan. Opvallend is een kom van rozeleurig, ongeglazuurd steengoed uit het West-Münsterland, met schenklip, waarvan een parallel uit ca. 1835 in de literatuur als 'eetnap' wordt omschreven.¹⁰ In roodbakend aardewerk is een deel van een bolle pot gevonden die als pispot gefungeerd kan hebben en een kan of put die aan de binnenzijde bedekt was met paarsbruin ijzerhoudend loodglazuur. Daarnaast is de bodem van een cilindrische wijn- of bierfles gevonden en een complete inktpot. De laatste bevat nog resten blauwe inkt en een ingegoten patentregistratienummer met de letters D.R.G.M.. Deze vormen de afkorting van het 'Deutsche Reichs Gebrauchsmuster', een Duits patentregistratiesysteem dat van 1891 tot 1945 is gebruikt.

In laag 2020 is een groot stuk van de onderdorpel van een raamkozijn in Bentheimer zandsteen aangetroffen. Dit is vermoedelijk afkomstig uit een tot het klooster behorend gebouw.

4.4 SYNTHESE SPOREN EN VONDSTEN

De schaars aangetroffen sporen en vondsten bevonden zich ter plaatse van het erf en op de locatie van de voormalige boerderij en het Kemna. Alleen de aangetroffen gracht is waarschijnlijk een van de grachten die rond het klooster lagen. Feitelijk is er daarmee sprake van een vindplaats van een historisch bekend erf. Fysiek zijn er van boerderij alleen een stuk muurwerk aangetroffen dat een deel van een kelder vormt. Daarmee is nog een diep spoor van de boerderij redelijk intact aanwezig. De oorspronkelijk hoger gelegen sporen van deze boerderij zijn waarschijnlijk na de afbraak vrij grondig

¹⁰ Elling 1994. Ook 1 van de kruikhalzen is vervaardigd in rozeleurig Steengoed uit het West-Münsterland.

verstoord. Hierbij moet worden bedacht dat dergelijke boerderijen over het algemeen ondiep gefundeerd waren. Het gebintwerk stond op poeren of veldkeien en vakwerkskeletwanden stonden met onderbalken ook op poeren of keien. Ook bij de latere versterking van boerderijen in de 18^e maar vooral in de 19^e eeuw, waarbij er wel baksteen wanden en gevels waren gemaakt, was de fundering doorgaans vrij ondiep; circa 50-60 cm. Bij nieuwbouw in de 20^e eeuw werden de resten van funderingen doorgaans volledig verwijderd. Dit mag ook blijken uit de bevindingen in het onderhavige onderzoek. Er resteert vermoedelijk alleen nog een kelder. Direct rond de boerderij kan nog een waterput aanwezig zijn en mogelijk nog een aantal van oorsprong diepe grondsporen. Daarmee kan echter wel worden gesteld dat van de boerderij niet veel meer aan sporen resteert en dat er sprake is van een grotendeels verstoorde vindplaats.

HOOFDSTUK 5 ONDERZOEKSVRAGEN EN CONCLUSIE

Lithogenese en bodemvorming

1. Hoe is de opbouw van het profiel (lithologische laagopvolging en bodemhorizonten)?

Vanaf het maaiveld zijn er één tot enkele recente ophogingslagen, circa 20-60 cm dik. Daaronder ligt een ophogingspakket van circa 40 cm dik, op een gemengd pakket dat hoofdzakelijk bestaat uit sterk zandige klei met brokken zwak zandige klei van onderliggende C-Horizont. De menglaag is circa 24 tot >60 cm dik. De aangetroffen C-Horizont bestaat uit stugge compacte klei.

2. Wat was (waarschijnlijk) het niveau van het maaiveld in de onderscheiden archeologische perioden?

Het is niet goed mogelijk om oude maaiveldniveaus vast te stellen omdat in de profielen geen oude loopniveaus zijn waargenomen. Er is in ieder geval een recent ophogingspakket aanwezig dat ligt op een ouder ophogingspakket.

3. Wat is de grondwaterstand en de grondwatertrap ter plaatse?

De natuurlijke ondergrond bestaat uit een zware klei die geen grondwater doorlaat. Vanuit de waterverzadigde zandige toplaag sijpelde water in de putten. Dit water in de toplaag kan als hangwater worden aangemerkt dat op de onderliggende sterk kleiige natuurlijke ondergrond stagneert.

4. Welke lagen/bodemhorizonten bevatten organische resten (plantenresten, dierresten)?

Behoudens wat wortelresten in de recente ophogingen en de humeuze component van de lagen zijn geen planten- en/of dierenresten aangetroffen. Gezien de sterk kleiige lagen kan eventueel aanwezig organisch vondstmateriaal zeer goed geconserveerd zijn.

5. Zijn er, gelet op de lokale lithologie, bodems en hydrologie, onverbrande dierlijke en plantaardige resten te verwachten?

Indien deze resten aanwezig zijn, dan kunnen deze wel goed bewaard blijven gezien met name de hydrologie. Aanwijzingen dat dergelijke resten te verwachten zijn echter niet aangetroffen.

6. In welke mate is de bodem in het plangebied verstoord?

Put 2 toonde een gemengd pakket dat als verstoring kan worden gezien. In hoeverre deze verstoring zich uitstrekt is onbekend. De naastgelegen put toonde deze verstoring niet meer (ruim 6 meter oostelijk gelegen), de grens van de verstoring kan dus ergens tussen beide putten worden getrokken. In westelijke richting is bij het vooronderzoek in boring twee, circa 2,8 meter afstand, schone klei aangetroffen op een hoogte van circa 18.75 m +NAP. Ook in deze richting kan de grens van de verstoring dus gezocht worden tussen de putrand en de boring. In noordelijke en zuidelijke richting is de verstoring niet te begrenzen.

Sporen en structuren

7. Is er sprake van loopvlakken, ophogingslagen of cultuurlagen?

Een duidelijk looppniveau is niet onderscheiden. En cultuurlaag is eveneens niet aangetroffen. Van ophogingslagen is wel sprake.

8. Welke sporen zijn te onderscheiden en wat is de vorm, diepte, lengte, breedte, textuur, kleur, vulling?

Een zevental sporen heeft zich onderscheiden; vijf kuilen, een stuk funderingsmuurwerk en een greppel. De kuilen variëren in hun voorkomen en bestaan uit sterk zandige klei, bruingrijs of donkerbruingrijs van kleur, waarbij de donkere kuilen een hogere humeuze component bevatten. Een van de kuilen is gecoupeerd en toont een onregelmatig verloop en is maximaal 30 cm diep. Het funderingsmuurwerk bestaat uit handgevormde bakstenen van circa 22,5-23 x 11 x 5 cm. Het funderingsmuurwerk is in de hoek van put 2 aangetroffen, het verdere verloop buiten de put is niet in beeld gebracht. Het laatste spoor betreft een greppel/gracht van circa 2,2-2,5 m breed in het vlak. Oorspronkelijk zal dit spoor nog iets breder zijn geweest. Het verdere verloop van het spoor buiten de putgrens is niet bekend. De diepte is vastgesteld op circa 120 cm, waarvan de bovenste 110 cm bestaat uit groengrijzige zandige klei. De onderste 10 cm bestaat uit een laag van zwarte, zeer humeuze, matig zandige klei; deze vulling is geïnterpreteerd als grachtbodem.

9. Hoe is de horizontale en verticale spreiding van sporen en wat is hun samenhang?

Vier kuilen liggen bij elkaar in put 1 en lijken, gezien een enigszins vergelijkbaar voorkomen, met elkaar samen te hangen. Het muurwerk, de overige kuil en de greppel/gracht vertonen geen samenhang.

10. Wat is de relatieve en/of absolute datering van de sporen en spoorniveaus en waarop is de datering gebaseerd?

Uit één van de kuilen in put 1 is een fragment van een wandtegel verzameld, daterend na 1600. De bakstenen waaruit de funderingsmuur is opgebouwd dateren 1800-1860; de muur zelf zal ook uit deze periode of iets daarna dateren. Op historische kaarten uit deze periode is bebouwing aangegeven. De aangetroffen muur is wellicht onderdeel geweest van deze bebouwing. Uit de bovenste vulling van de greppel/gracht is een fragment

dakpan geborgen met een ruime datering van 1250-1870. Overig vondstmateriaal dateert enkel de ophogingslagen.

Vondsten en paleo-ecologische resten

11. Welke mobiele vondsten zijn gedaan?

a. Om welke materialen, soorten, typen, functies, aantallen gaat het en uit welke context komen de vondsten?

De vondsten bestaan uit keramiek (25), bouwkeramiek (5), natuursteen (1) en glas (2). De meeste vondsten zijn afkomstig uit het ophogingspakket. Het keramische materiaal en het glas omvat geen bijzonder materiaal.

b. Wat is de datering van de vondsten?

Het materiaal dateert merendeels in de 19^e eeuw en de vroege 20^e eeuw. Enkele fragmenten bouwkeramiek kunnen ouder zijn en wellicht afkomstig zijn van een van de kloostergebouwen.

12. In welke mate bevinden vondsten zich in primaire positie/gesloten context en in welke mate gaat het om vondsten zonder context?

Het vondstmateriaal bevindt zich in een secundaire context. Het zal van elders zijn aangevoerd en is in een ophogingspakket terecht gekomen.

13. Welke conclusies zijn te trekken uit de fragmentatiegraad en de mate van conservering of verwerking van vondsten?

Het keramische vondstmateriaal bestaat uit hard gebakken gedraaid aardewerk dat in een ophogingspakket is terecht gekomen. Dergelijk materiaal zal in die context niet verder fragmenteren en verwerken.

14. Wat is de vondstdichtheid (aantal scherven per m²) per vlak, per werkput en in het geheel?

Het meeste materiaal is afkomstig uit de humeuze ophogingslaag in put 1. Het bevond zich in een kleine concentratie. Het is niet mogelijk en zinvol om omrekeningen te maken naar vondstdichtheden per vlak en werkput.

15. Wat is:

a. De aard en conservering van paleo-ecologische resten?

Er zijn geen paleo-ecologische resten aangetroffen en verzameld. Indien aanwezig zullen deze goed zijn geconserveerd vanwege de sterk kleiige lagen.

b. In welke mate en in welke context worden ze aangetroffen?

Deze resten zijn niet aangetroffen. Zie ook voorgaande vraag.

16. Welke nadere uitspraken –op basis van de grondsporen en het vondstmateriaal –zijn te doen over:

a. De aard van de activiteiten, de materiële cultuur, de economie en functie van de vindplaats(en)?

Strikt genomen is er sprake van een deel van een vindplaats. Het onderzoek vond namelijk plaats binnen het veel grotere complex van het voormalige klooster en het erf van een boerderij dat rond het bestaande gebouw heeft gelegen. Omdat bij het proefsleuvenonderzoek slechts een zeer beperkt deel in beeld is gebracht, is het niet concreet mogelijk om een beeld te schetsen van de activiteiten, materiële cultuur, de economie en de functie van de vindplaats. Het ligt echter voor de hand dat er een boerenbedrijf aanwezig was in een terrein dat buiten de bebouwingszone van het kloostercomplex lag.

b. De gebruiksduur van de vindplaats(en)?

Strikt genomen kan er aan de hand van het vondstmateriaal alleen een gebruiksfase vanaf circa 1800 worden vastgesteld. Het is echter voor de hand liggend, vanwege de historische ontwikkeling van het terrein, dat zeker al vanaf het eind van de Late Middeleeuwen het terrein in gebruik was.

17. Kan aan de hand van het aangetroffen zoölogisch en botanisch materiaal in potentie: een (voedsel-)economie van de vindplaats worden gereconstrueerd?

Omdat dit materiaal niet is aangetroffen kan op deze vraag geen concreet antwoord worden gegeven.

Waardering

18. Welke waarde is er samenvattend te geven aan het onderzoeksgebied en de daarin te onderscheiden delen (binnen verticale en/of horizontale grenzen; complextypen, periode, sites)? Beschrijf en beredeneer de verschillen in waarde. Maak daartoe gebruik van VSO6 (KNA-protocol 4003) en bijlage IV –waarderen van vindplaatsen.

Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van deze vindplaats aanwezig zijn en wat is de verwachting over de fysieke en inhoudelijke kwaliteit daarvan?

Zie hoofdstuk 6 Waardering. Daaruit volgt dat de vindplaats niet behoudenswaardig is. Overigens kan hierbij nog opgemerkt worden dat eventuele diepere sporen, zoals de kelder en andere diepe grondsporen, pas op een diepte van circa 1,0 met onder het maaiveld liggen, onder een ophogingsdek. Bij een vermoedelijke bouwdiepte van minder dan een meter, zullen de resterende sporen ook niet noemenswaardig worden aangetast. Alleen eventuele boorpalen kunnen tot een relatief beperkte aantasting leiden.

HOOFDSTUK 6 WAARDERING

De doelstelling van het onderhavige onderzoek is te komen tot een waardering van een eventueel aanwezige archeologische vindplaats. Op basis van het voorkomen van archeologische sporen is sprake van een archeologische vindplaats. Deze vindplaats wordt gewaardeerd op basis van de waarderingscriteria volgens de KNA 4.0.¹¹ Per onderdeel vindt een toewijzing van punten plaats en aan de hand van het totaal aantal punten wordt bepaald of de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt dient te worden. Bij een lage, gemiddelde en een hoge waarde worden respectievelijk 1, 2 en 3 punten toegekend. Een behoudenswaardige vindplaats heeft volgens de KNA-waarderingscriteria voor de fysieke kwaliteit een score van 4 punten en op inhoudelijke kwaliteit een score van 8 punten. Met een score van 12 punten geldt de aangetroffen archeologische vindplaats als behoudenswaardig.

De bij het onderzoek aangetroffen sporen en vondsten vormen geen afgegrensde vindplaats maar maken deel uit van een groter complex van een klooster en een boerderij. Het onderzoek vond plaats buiten de bebouwingszone van het klooster, maar wel in en direct bij een zone die het erf vormde van de boerderij die historisch bekend is onder de naam Kemenade of Kemna. Daarmee dienen de aangetroffen sporen en vondsten gerekend te worden tot een vindplaats die deze voormalige boerderij en het erf omvat.

Gaafheid

De vindplaats is in principe sterk verstoord in de 20^e eeuw heeft daarmee een lage score voor gaafheid. Alleen de nog resterende en waarschijnlijk schaarse diepere sporen liggen onder een circa 1 meter dik pakket ophogingen. Deze zijn in die zin nog gaaf te noemen. De vindplaats, als complex, heeft echter een **lage** score voor het aspect gaafheid.

Conservering

De aangetroffen artefacten omvatten anorganisch vondstmateriaal dat in principe niet erg vergankelijk is. De conservering heeft daar geen betrekking op. Organische resten zijn niet aangetroffen, maar indien deze in de diepere sporen nog aanwezig zijn zal de conservering daarvan goed zijn. Omdat deze resten niet zijn aangetroffen zal voornamelijk de score op het aspect conservering **middelhoog** zijn.

¹¹ KNA 4.0. Bijlag IV Waarderen van vindplaatsen

Zeldzaamheid

De vindplaats betreft historische boerderij. Dergelijke vindplaatsen zijn in Twente mondigesmaat onderzocht. Daarbij valt echter op te merken dat er nog diverse min of meer oorspronkele boerderijen uit de late 18^e en de 19^e eeuw bestaan die nog overeind staan. De zeldzaamheid is daarom **laag**.

Informatiewaarde

De vindplaats vormt een complextype uit de periode van de Nieuwe Tijd B en C. Op grond van historische gegevens en nog bestaande boerderijen is van een dergelijk complextype al veel bekend. Gesteld kan worden dat alleen bij een zeer intacte vindplaats uit deze periode een goed beeld kan worden verkregen over de bouw en materiele cultuur waarbij nog voldoende kenniswinst behaald kan worden. In dit geval gaat het om een vindplaats die qua gaafheid en conservering als laag respectievelijk middelhoog is beoordeeld. De informatiewaarde wordt daarom als **laag** beoordeeld.

Ensemblewaarde

In de context van het erf van het boerderijtje hebben de sporen een zekere ensemblewaarde. De vindplaats in de context van een wijdere omgeving is onderdeel van een hoevenlandschap maar als archeologisch complex draagt de vindplaats weinig bij aan dit ensemble. De ensemblewaarde wordt daarom als **laag** aangemerkt.

Representativiteit

De vindplaats, of beter gezegd de aangetroffen sporen, zijn representatief voor het platteland van Twente. Er zijn echter veel nog bestaande en vergelijkbare vindplaatsen inclusief nog aanwezige bovengrondse bebouwing. De waarde voor representativiteit is **laag**.

Conclusie waardering

Op het aspect fysieke kwaliteit heeft de vindplaats 3 punten en op de inhoudelijke kwaliteit 4 punten. Voor beide criteria is de waarderingsscore onvoldoende om als een behoudenswaardige vindplaats aangemerkt te worden. Daaruit volgt dat de vindplaats **niet behoudenswaardig** is.

KNA 4.0 Waarderingstabel met scores

Kwaliteiten	Waardering s-criteria	Operationele parameters	score
Beleefde kwaliteit	Zichtbaarheid (herkenbaarheid en schoonheid)	Wordt niet gescoord	-
	Herrinerings-waarde	Wordt niet gescoord	-
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	- Aanwezigheid sporen; - Gaafheid sporen; - Ruimtelijke gaafheid; - Stratigrafie intact; - Mobilia in situ; - Ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; - Ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; - Aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; - Stabiliteit van de natuurlijke omgeving.	1
	Conservering	- Conservering artefacten (metaal/overig); - Conservering organisch materiaal.	2
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	- Het aantal vergelijkbare vindplaatsen van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode, binnen dezelfde archeoregio, waarvan de aanwezigheid is vastgesteld; - Idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart.	1
	Informatie-waarde	- Opgraving/onderzoek van vergelijkbare vindplaatsen binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); - Recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeoregio; - Recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; - Passend binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut of Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	1
	Ensemble-waarde	- Synchrone context (voorkomen van vindplaatsen uit dezelfde periode binnen de microregio); - Diachrone context (voorkomen van vindplaatsen uit op een volgende perioden binnen de microregio); - Landschappelijke context; - Landschappelijke context (fysisch en historisch); geografische gaafheid van het contemporaine landschap; - Aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving.	1
	Representativiteit	- Kenmerkendheid voor een bepaald gebied en/of periode;- - Het aantal vergelijkbare vindplaatsen van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; - Idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart.	1

HOOFDSTUK 7 ADVIES

Op basis van het uitgevoerde onderzoek en de waardering is vastgesteld dat er een niet behoudenswaardige vindplaats aanwezig is. De nog resterende sporen en resten liggen waarschijnlijk ook nog onder het funderingsniveau. Aan het bevoegd gezag, de gemeente Tubbergen, wordt geadviseerd om geen verder onderzoek te eisen en de vindplaats voor de geplande ontwikkeling vrij te geven.

HOOFDSTUK 8 LITERATUUR EN BRONNEN

Brouwer, E.W., 2019: *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek verkennende fase Ootmarsumseweg 168 te Albergen, gemeente Tubbergen (OV)*, Almelo. Laagland Archeologie Rapport 318.

Gevers, A./Gietman, C./Kuiper, Y./Rennes, H., 2007: *Mensen van Adel. Beelden, Manifestaties, Representaties*, Hilversum.

Hesselink-Van der Riet, T. 1407-1725. *Van Hobergenhuis en Sint Antoniusklooster Albergen*. Werkgroep Sint Antoniusklooster Albergen, 2001.

Oude Rengerink, J.A.M., 2019: *Programma van Eisen Miets Albergen*, Almelo.

KNA 4.0. Bijlage IV Waarderen van vindplaatsen.

<http://www.sikb.nl/doc/KNA33/definitief/Deel%20II%20bijlage%20IV%20Waarderen%20van%20vindplaatsen%20versie%203.3.pdf>

Gebruikte kaarten

Kadastrale minuut uit 1832, www.hisgis.nl

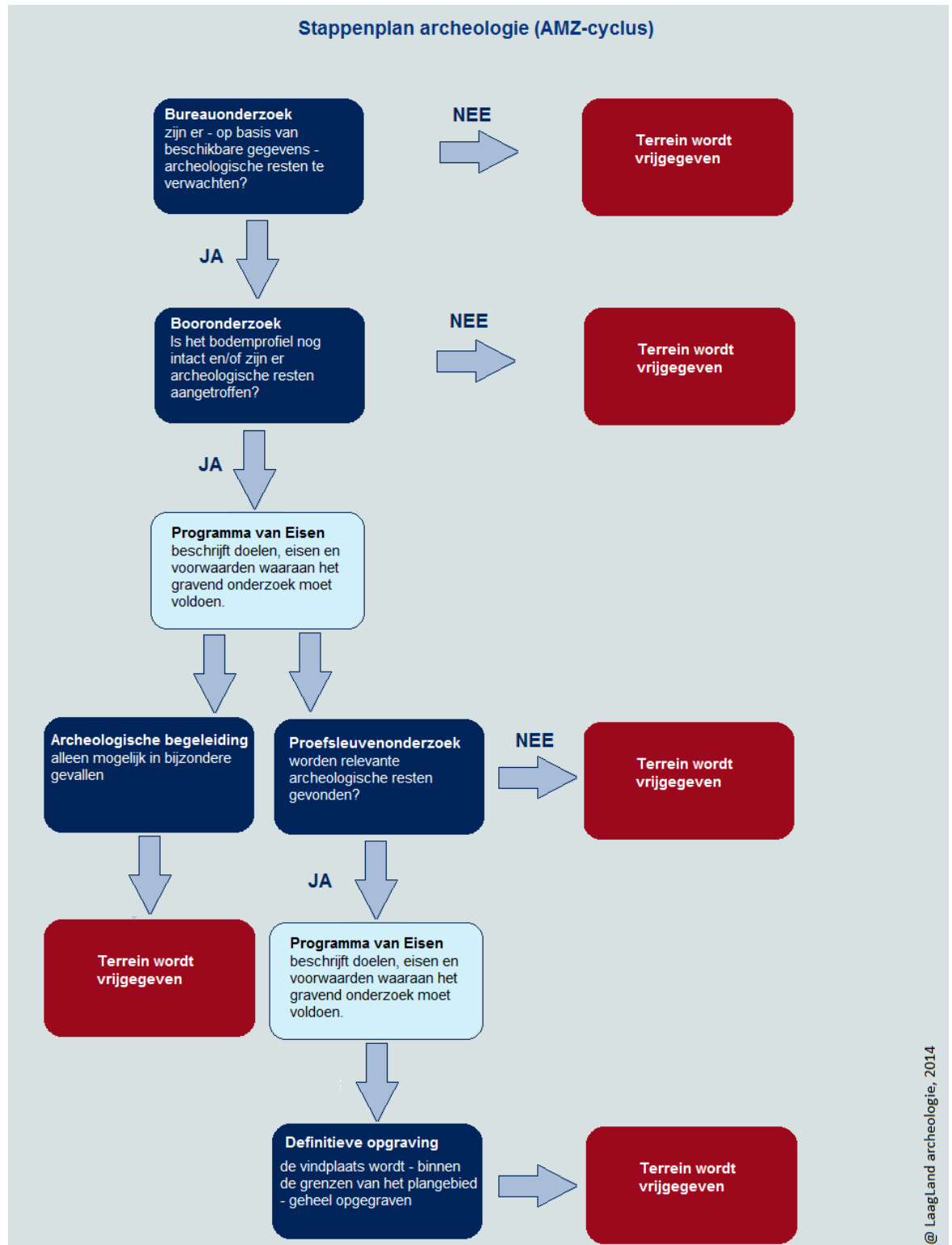
Topografische kaart 1984, www.topotijdreis.nl

Actuele topografische kaart, www.pdok.nl

Afbeeldingen

- Afbeelding 1. Contour van het plangebied (dikke rode lijn). _____ 6
- Afbeelding 2. Reconstructie van het Antoniusklooster te Albergen. _____ 10
- Afbeelding 3. De putten zoals deze zijn aangelegd zijn tijdens het veldonderzoek. 14
- Afbeelding 4. Overzicht van de profielen en boring, inclusief de boringen van het voorgaande IVO-O. _____ 15
- Afbeelding 5. Foto's van de gedocumenteerde profielen, van links naar rechts: 1, 2 en 3.15
- Afbeelding 6. Gedigitaliseerde profieltekeningen. Inzet links: NAP-hoogte. De tekeningen zijn in het groot en met legenda opgenomen in de bijlage. Rood: bestrating, geel: recente ophoging, bruin: ophoging, grijs: menglaag, beige: C-Horizont. _____ 16
- Afbeelding 7. Detail van de oosthoek van put 1 met s2, s3 en s4. Rechts de coupe door s3.18
- Afbeelding 8. Enkele foto's van het aangetroffen muurwerk (s6) in werkput 2. 19
- Afbeelding 9. De groengrijze vulling van de greppel/gracht (s7) in het vlak. 19
- Afbeelding 10. De reconstructietekening van het klooster geplot op de kadastrale minuut uit circa 1832 (zeer bij benadering). De gracht is aangegeven met een blauwe pijl. De tekening is wat uitgerekt om het perspectief te verminderen. _____ 20
- Afbeelding 11. De sporen geplot op de kadastrale minuut uit circa 1832. De aangetroffen muurresten zijn weergegeven bij de rode pijl. De muur strekte zich verder in noordelijke en westelijke richting. _____ 21
- Afbeelding 12. De sporen geplot op de topografische kaart uit 1984. De aangetroffen muur (rode pijl) komt overeen met de destijds aanwezige bebouwing. _____ 21

BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering		
Nieuwe tijd		C	1795		
		B	1650		
		A	1500		
Middeleeuwen		Laat	1250		
		Vol	1050		
		vroeg	Ottoons	900	
			Karolingisch	725	
			Merovingisch	450	
Romeinse tijd		Laat	270		
		Midden	70 na Chr.		
		Vroeg	15 voor Chr.		
		Prehistorie		Ijzertijd	
Midden	500				
Vroeg	800				
Bronstijd				Laat	1100
				Midden	1800
				Vroeg	2000
Neolithicum				Laat	2850
				Midden	4200
				Vroeg	4900/5300
Mesolithicum				Laat	6450
				Midden	8640
				Vroeg	9700
Paleolithicum				Jong	35.000
				Midden	250.000
				Oud	
Laagland Archeologie					

BIJLAGE 3 SPORENLIJST

Spoor	Put	Vlak	Interpretatie	Specifiek	Vulling	Textuur	Mediaan	Sublaag	Kleur	Gevlekt	Humus	Puin	Houtskool	IJzer	Opmerking
1	1	1	KL	KL	0	Kz3	-	kb	BRGR	-	h1	1	1	-	-
2	1	1	KL	KL	0	Kz3	-	kb	BRGR	-	h1	1	1	-	-
3	1	1	KL	KL	0	Kz3	-	kb	DBRGR	-	h2	0	0	-	-
4	1	1	KL	KL	0	Kz3	-	kb	DBRGR	-	h2	0	0	-	-
5	2	1	KL	KL	0	Kz3	-	-	BRGR	-	h1	0	0	-	-
6	3	1	MR	MR	0	Zs1	MF	-	GE	-	-	0	0	-	muurinsteek
6	3	1	MR	MR	1	MR	-	-	RO	-	-	0	0	-	muur/fundering
7	3	1	GR	GRC	0	Kz3	-	-	BLGR	-	-	0	0	-	-
7	3	1	GR	GRC	1	Kz3	-	-	GNGR	-	-	0	0	-	-
7	3	1	GR	GRC	2	Kz2	-	-	ZW	-	h3	0	0	-	grachtbodem
1010	1	103	LG	-	0	X	-	-	-	-	-	0	0	-	klinkers
1011	1	103	LG	LGO	0	Zs1	MF	-	GRGE	-	-	0	0	-	-
1020	1	103	LG	LGO	0	Kz3	-	kb	DBRGR	-	-	1	1	-	-
1030	1	103	LG	LGM	0	Kz1	-	-	GRGE	BR	-	1	0	-	-
1050	1	103	LG	LGN	0	Kz1	-	-	GEGR	GEGR	-	0	0	FE1	-
2010	2	101	LG	-	0	X	-	-	-	-	-	0	0	-	klinkers
2011	2	101	LG	LGO	0	Zs1	MF	-	GE	-	-	0	0	-	-
2012	2	101	LG	LGO	0	Zs1	MF	-	DGRBR	-	h1	0	0	-	-
2013	2	101	LG	LGO	0	Zs1	MF	-	LGE	-	-	0	0	-	-
2020	2	101	LG	LGM	0	Kz3	-	-	GR	GEBL	h1	0	1	-	-
2021	2	101	LG	LGM	0	Kz1	-	-	BRGR	-	-	0	0	FE1	vette klei
3011	3	103	LG	LGO	0	Zs1	MF	-	GE	-	-	0	0	-	-
3012	3	103	LG	LGO	0	Zs1	MF	-	GE	BR	-	1	0	-	-
3020	3	103	LG	LGO	0	Zs1	MF	-	DBRGR	-	h1	1	1	-	licht kleiig
3021	3	103	LG	LGO	0	Kz3	-	-	DGRBR	-	h1	0	0	-	-
3050	3	103	LG	LGN	0	Kz1	-	-	GEGR	GEGR	-	0	0	FE1	-

BIJLAGE 4 VONDSTENLIJST

Artefact	Vondst	Splits	Materiaal	Materiaal algemeen	Materiaal specifiek	Type	Totaal	Beginperiode	Eindperiode	Begin datering	Einddatering	Opmerking
1	1	0	KER	STGL	-	s2-kan	1	MELB	NTM	1400	1750	geprofileerd worstoor van grote kan; bruin glanzend oppervlak
2	1	0	KER	PORKOP	-	ep-kop	1	NTM	NTL	1780	1920	bovenglazuur transferprint plantmotief div.kleuren
3	1	0	KER	INDUSWIT	-	iw-bor-24;iw-bor	4	NTM	NTL	1835	1900	witgoed met raquelee glazuur: schotel met vredeping en zwibelmusterdecoratie; schotel met fijnlijnige blauwe onderglazuur transferprint; bord met plastiscche motieven
4	2	0	KER	INDUSWIT	-	iw-kop-14 en -2?	2	NTL	NTL	1892	1930	iw-kop-14 geribbeld met Polling beeldmerk 90B; iw-kop-2? met grblauw onderglazuur transferprint uitw Alpentaferaal met melkster, inw.geometrisch randmotief met bloemen
5	2	0	KER	STGL	-	-	1	NTV	NTM	1600	1850	standvoet met scherp hoek en afsnijsoren op bodem
6	2	0	KER	INDUSWIT	-	iw-bor-1	5	NTL	NTL	1900	1960	1ex. Polling beeldmerk 80 (vanaf 1890) met onderglazuur blauw boomtakkenmotief; 1ex Polling beeldmerk 550, onversierd, glazuur craquelee; 1ex plastisch met fijnlijnig onderglazuur transferprint als vondtnr.1
7	2	0	KER	INDUSWIT	-	iw-bor	3	NTL	NTL	1870	1980	etensbord met lage standring, craquelee glazuur; bodemstempel 7R
8	2	0	KER	STGL	-	-	2	NTM	NTM	1700	1850	smalle cilindr.kruikhals met lang worstoor+ blauwe streep onder rand (18e eeuw?); ongeglazuurde kom (esnapf) met flauwe schenklip en standvlak (19A)
9	2	0	KER	WIT	-	w-kom	1	NTM	NTL	1750	1900	vlakke standvoet ; inw bruine concentr.cirkels onder grijzig loodglazuur; uitw glazuurvegen;fijn hard baksel
10	2	0	KER	ROOD	-	r-pis?	2	NTM	NTL	1750	1900	bolle pispot/kom/kan met naar buiten staande rand met dekselgeul
11	4	0	BK R	TEGEL	WANDTGL	-	1	NTV	NTL	1600	1900	wit tinglazuur

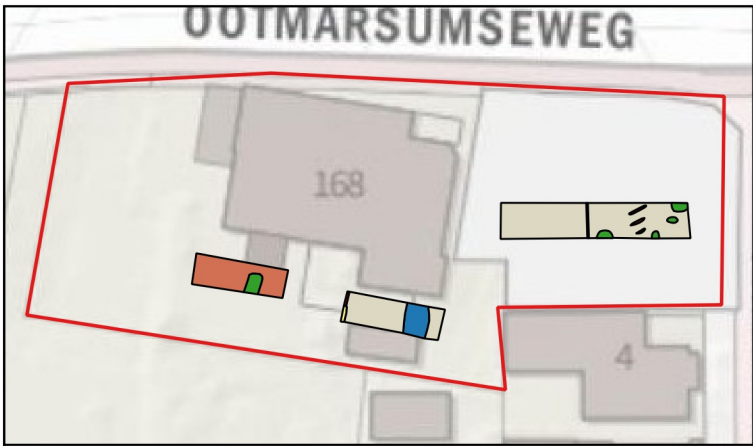
12	5	0	BK R	DAKPAN	-	-	1	MELB	NTM	1250	1870	bolle zijde glad met doorstekende kiezel
13	3	0	KER	STGL	-	s2-fle- 3/4/9	2	NTM	NTL	1780	1900	vlakke bodem met aftreksporen en 2 fijne scherpe ribbels boven ronde bodemverbreding
14	3	0	KER	ROOD	-	-	1	NTM	NTL	1680	1900	standvlak; inw. paarsbruin loodglazuur +fe-engobe; uitw.ongeglazuurd
15	2	1	GLS	FLES	FLESREC	gl-fle	1	NTL	NTL	1840	1900	cilindr.fles inw.massieve bodem met afgeronde standing; luchtbelletjes
16	2	1	GLS	INKTPOT	-	gl-ink	1	NTL	NTL	1891	1945	gaaf, cilindrisch, gewelfde rand, metalen opneig, rondom gegoten:D.R.G.M.10928 Deutsches Reichs- Gebrachsmuster); op bodem 2044; inw. blauwe inktresten
17	6	0	BK R	BAKSTEEN	-	-	3	NTL	NTL	1900	1960	-
18	7	0	SXX	BOUWMAT	-	-	1	MELB	NTV	1350	1600	onderdorpel v.e.raamkozijn, l.52 cm(afgebr.);br.24 cm :verhoogde sponning 4 cm br; hoogte binnen 13 cm, naar buiten aflopend tot 10 cm, boven+voorzijde+ 3,5 cm zijkant zwart geverfd m.u.v. stijlafdruk10 cm br.-15 cm diep met doorgat 2x2,5 cm loodgevuld

BIJLAGE 5 COUPE EN PROFIELEN

BIJLAGE 6 ALLE SPOREN KAART

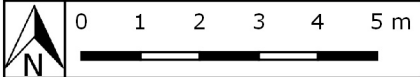
488200

488180

Project ALMI191
Toponiem Ootmarsumseweg /
Locatie 'Miets'
OM 4757385100

Alle Sporen Kaart
Projectie: EPSG28992
JdG | 20-12-2019

248720

248740

Legenda

Plangebied	Boring IVO-P
Greppel/gracht	Boring IVO-O
Kuil	Coupe
Menglaag	Profiel
C-Horizont	Vlakhoogte
Muur	Meetpunt
Muurinsteek	Maaiveldhoogte
Recente verstorning (leiding)	Vondst
Recente vergraving	